

1. UVOD

U posljednjih nekoliko godina došlo je do značajnih promjena u poreskoj politici EU. Naime, većina zemalja članica Unije uvele su niz fiskalnih reformi čije bi kontinuirano sprovođenje trebalo rezultirati reduciranju poreskih evazija, zatim neadekvatnosti poreske administracije i naročito izražene štetne poreske konkurencije na svjetskom tržištu.

Slična situacija zabilježena je i u zemljama u razvoju, koje sve više u okviru svoje fiskalne politike prihvataju poreske oblike razvijenih zemalja EU, nastojeći pri tome eliminirati brojne slabosti kojima su izložene. Stoga je u ovom radu fokus usmjeren na analizu strukture poreskih sistema zemalja članica Unije kao i na proces poreske harmonizacije, kako u oblasti direktnih, tako i indirektnih poreza. Pri tome je takođe uzeta u obzir i činjenica, da je zbog raznovrsnosti i složenosti poreskih sistema zemalja članica EU, veoma teško govoriti o potpunoj poreskoj harmonizaciji.

Međutim, uprkos tome, ohrabruje činjenica da je većina evropskih zemalja uvidjela značaj i važnost poreskog usklađivanja kao i koristi od uklanjanja fiskalnih granica među njima. Zbog raznovrsnosti strukture poreskih sistema Unije, predmet istraživanja u radu je sužen na analizu samo nekih aspekata harmonizacije poreskih sistema. To znači da se isključivo razmatraju mogućnosti harmonizacije u oblasti poreza na dobit preduzeća, poreza na dohodak fizičkih lica, poreza na potrošnju (PDV) i posebnog oblika indirektnog poreza – akciza.

Harmonizacija poreza u EU odvija se promjenjivim uspjehom, što zavisi koliko od vrste poreza, toliko od odluka vlada država članica EU. Jer, harmonizacija određenog poreza ne odgovara svakoj jurisdikciji u EU podjednako. To je razumljivo kada imamo u vidu da države članice Unije imaju različitu privrednu strukturu, ekonomsko naslijeđe, razvijenost itd. Rezultati određenog, harmonizovanog poreza će se različito manifestovati u različitim državama. U pojedinim državama članicama primjena tog poreza će imati izuzetno pozitivne efekte (i po obveznike i po državu), dok će u drugim državama, sticajem raznih okolnosti, takvi efekti izostati. To je jedan od razloga što neke zemlje članice EU naročito oprezno prilaze osjetljivom pitanju harmonizacije neposrednih poreza.

Evropska komisija je u 2001. godini predstavila cjelovitu strategiju razvoja zajedničke poreske politike koja bi trebala pomoći da se ostvare ciljevi postavljeni Lisabonskom strategijom stvaranja najkonkurentnije svjetske ekonomije. Komisija će u budućim aktivnostima posvetiti više pažnje poreskim problemima s kojima se susreću pojedinci i trgovačka društva koja posluju na unutrašnjem tržištu.